

Az új kertstílus elterjedésére, népszerűségére elegendő *Kazinczy Ferenc* megjegyzése: „... most minden(ki)nek ánglus kert kell.” (Lásd: 55. o.) A hazai kertek tervezői közül kiemelhetjük a német *Bernhard Petrit* és *Heinrich Nebbient*, akik mezőgazdasági szakemberek voltak, valamint a francia *Charles de Moreaut*, az építészt. Hédervár, Kismarton, az Orczy-kert, Alsókoroma, Martonvásár, a Városliget, a Margitsziget, Alcsút tájkertjei „... egy új világ

Szappanos Gábor: Apokrif történetek

Novellák egy hétre, Hungarovox Kiadó, 1999. Budapest, 86 lap

Szappanos Gábor viszonylag későn kezdte el a novellaírást. Húszas évei, vagyis a nyolcvanas évek derekán még műfordító volt, az Európa Könyvkiadó szerkesztője: akkoriban cikkeket írt s egy-egy tanulmányt. Novellákat csak harmincas éveiben kezdett írni és publikálni az Igen, a Polisz, a Magyar Napló és a Kortárs hasábjain. Első önálló kötetét – az *Apokrif történetek*. *Novellák egy hétre* címűt – harminchat éves korában publikálta, azaz egy esztendővel azután, ameddig nálunk „hivatalos” (értsd: „pályázati”) értelemben „fiatal író”-nak minősítenek valakit, nem egészen világos, milyen kritérium alapján. Ez esetben, s e különös értelmezésben tehát a „pályakezdő”, illetve „elsőkötetes” és a „fiatal” szerző nem esik egybe. Ám ez előny is járt. Az *Apokrif történetek* szerzője érett, kiforrott író, nem „ígéretes tehetség”, hanem olyan aki az „ígéretet” beteljesítette.

A novelláskötet azért is született „későn, lassan” s azért is karcsú (86 oldal),

ígéretét hordozta magában, amelyben az egyén szabadon, feudális kötöttségek béklyója nélkül élhetett.” (Lásd: 104. o.)

A színvonalas művet bő irodalomjegyzék, válogatott bibliográfia, kitűnő képanyag, mutatók teszik teljessé. Csak üdvözölni lehet a Balassi Kiadó vállalkozását és a magyar szerző törekvését, hogy egységben vonultatta föl az európai kerttörténet egy jelentős szakaszát.

Surányi Béla

mert Szappanos Gábor nagyon alapos író. Hónapokig ír, csiszolgat, tökéletesít egy-egy novellát. A legszemélyesebb tapasztalat hitelességével tanúsíthatom, egy (barátjától) hallott alapötletre-csattanóra, milyen hihetetlen műgonddal épített történetet (*A sapkatökét*). Az aprólékosság talán írásművészeté fő jellegzetessége, a „szappanosság” lényege: „az ördög a részletekben van”, szokták mondani, de Szappanos Gábor az istent is azokban keresi.

Ez a műgond, ez az artisztikum ma nem divatos. Általában Szappanos Gábor novellisztikája sem az. Mondhatni, programszerűen tartja távol magát az irodalmi divatoktól. A könyvcím is jelzi: nem „szövegeket” ír, mint manapság szokás, hanem történeteket. Az alcím Pirandellót idézi (*Novellák egy évre*), de Boccacciót is (*De-kameron*) vagy Navarrai Margitot (*Heptameron*). A paraszti tárgyú elbeszélések is rangos hagyományt követnek s újítanak meg, olyat, amelyet a magyar irodalomban Gárdonyi Géza, Tömörkény István,

Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Szabó Dezső, Szabó Pál, Veres Péter, Sánta Ferenc neve fémjelez. Mindezen mesterektől tanult Szappanos Gábor, de egyiküknek sem „tanítványa”: sajátos líraigroteszk látásmódja önálló, egyedi elbeszélővé teszi. A hagyományos realizmus mellett jelen van műveiben a „mágikus realizmus” is, de mielőtt valaki netán Kafkát emlegetné, figyelmebe ajánlom, hogy az egyetlen novella, melyet az író nem vett be kötetébe (*Az üveggömb és a fallabda*) volt éppen a „legkafkaibb”.

A kötet alapján most a „realista” elbeszélések, Giovanni Verga szavával élve, a „parasztnovellák” tűnnek Szappanos Gábor fő erősségének. S fő erényének, ahogyan irodalmi emléket állít paraszt-ősei mindinkább letűnő s a magyar narratívából is eltűnő világának. E művek közül is talán a legegységesebb, legtokéletesebb és legemlékezetesebb *A sapkatök*.

Innen, persze, hosszú út vezet a kötetnek nagyjából a második felét kitevő fantasztikus-látomásos álmitológiai elbeszélésekig. E távolság áthidalásának eszközeként, mint kötetkohéziós elemeket is alkalmazza az író az állatsereglet-motívumot. Megfigyelhető, hogy majdnem minden novellájában szerepeltet valamilyen állatot: *A sapkatökben* békát, *A pisilőgépben*

kakast, az *Apokrif történetben* macskát, az *Egy áldozat naplójában* patkányt, a *Niszüroszi kalandban* delfineket.

Ha a *sapkatököt* neveztük a legtokéletesebb Szappanos-novellának, a *Niszüroszi kaland* legalább ennyi jogon mondható, a legtávlatosabbnak. A kötetét tudatosan komponáló szerző aligha véletlenül tette e két novellát az első s az utolsó helyre. Az ihlető itt nem a megélt és felidézett élettapasztalat, a látott vagy hallott hétköznapi valóság, hanem a kultúrhaigyomány, nem a magán, hanem a kollektív emlékezet. Paradox módon, ez az antik tárgyú novella hat a legmodernebbnek, és bizonyára lesznek, akiket pl. Umberto Eco-ra emlékeztet (lásd *A tegnap szigete* Horologia oscillatoria című fejezetében a zátonyrafutott hajó raktárának leírását). Ám nemcsak vissza-, de előreutalásai is igen fontosak. Ez a kötetbeli leg-hosszabb elbeszélés mutatja, hogy Szappanos Gábor akár (kis)regényt is képes lenne írni. Fog is vajon? Majd meglátjuk. S míg erre várunk, örülünk e remek kis kötetnek, mely irodalmunk nyeresége, s reméljük, hogy klikkektől fertőzött, hallgatás-falaktól szabdalt irodalmi életünkben azért megkapja a méltó elismerést.

Madarász Imre

Dankó Imre: Nagyecsed

Ethnica, Debrecen, 1994. 257 lap

(Mégkésített recenzió egy kiváló helytörténeti munkáról)

Ha a hazai utazó Szatmárba vetődik és bármelyik irányból jövet áthalad Nagyecsedben, aligha csapja meg a sokat emlegetett történelmi levegő. Ahogy pl. a kö-

zeli Nyírbátorban, ahol országos hírű műemlékek hirdetik a helyi história folytonosságát. Ellenben Ecsed, a tehetséges ecsedi Báthoriak, a bölcs Bethlenek, a